



Zapiski

III. Umetnostni teden v Mariboru.

III. Umetnostni teden mariborskega Umetniškega kluba se je vršil od sobote 11. V. do sobote 18. V. Začel se je z razstavo slovenskih likovnih umetnikov v Mariboru, ki jo je odprl predsednik kluba dr. Makso Šnuderl. Razstavili so: Ivan Kos (sedem akvarelov: Naša krajina jeseni, Ob vodi, Motiv z zelenimi bori, Dalmatinske hiše, Oljke in gore, Ob morski obali, portret Deklica in eno olje: Cvetlice), Karel Jirak, ki je imel razstavljenih največ slik, vse v olju (Balet, Teater, Kamnica, Iz parka, Zimska krajina, Stolnica, Kopači, Haložanke, portreta Petra in Mati z otrokom, Tulipani), Zoran Musič 6 olj (Rumeni tulipani, Beli tulipani, Kolodvor, Aleksandrova cesta, Grajski trg, materin portret), Maks Kavčič 9 olj (Drava, Viničarja, Tihožitje, Mestni park I., Mestni park II., Cvetje, Vprega, Zg. Porčič), Klavdij Zornik štiri olja

(Sv. Miklavž na Dravskem polju, Tulipani, V vasi, Sv. Miklavž na Dr. p., portret Alenke in Maksa Šilih), Fran Golob štiri akvarele in tri olja in Lojze Šušmelj dve olji.

Kritik ali umetnostni zgodovinar, ki bi iskala na razstavi kaj posebno novega ali celo revolucionarnega, bi bila seveda nekoliko razočarana. Opazila pa bi lahko tiho prizadevanje, napredek, poglobljanje, ne-utrudno iskanje lastnega izraza pri vseh razstavljaljajočih slikarjih in vneto dokopavanje do lastne umetniške osebnosti. Razmere, v katerih ustvarjajo slovenski likovni umetniki v Mariboru, so zelo tesne, zato je tembolj občudovanja vreden njihov idealizem in njihovo prizadevanje, da vtisnejo slovenski pokrajini na severu svoj kulturni pečat.

Večer hrvatskih književnikov v sredo, 15. V. v Narodnem gledališču je bil obenem s krasnim sprejemom popoldne na kolodvoru lepa manifestacija, ki je krepko po-

udarila bratsko razmerje med slovenskim in hrvatskim narodom. Zvečer je v Narodnem gledališču pozdravil hrvatske književnike predsednik Umetniškega kluba v Mariboru dr. Makso Šnuderl. Med drugim je rekel: »Ves slovenski Maribor praznuje Vaš obisk kot svoj praznik, kot svoj veliki dan. Z nikomur ni bila ta severna pokrajina iz pradavnine do danes tesneje povezana kakor z Vami Hrvati...« Odgovoril mu je predsednik društva hrvatskih književnikov dr. Ilija Jakovljević: »Zgodovina Hrvatov in Slovencev je že izza vseh časov tesno povezovala oba naroda. V današnji stvarnosti pa sta oba naroda še posebno tesno in usodno povezana s sodelovanjem v skupni državi Jugoslaviji. Mi Hrvatje smo vedno čitali slovenske knjige in Slovenci ste čitali hrvatske. Toda po medsebojnih obiskih v Ljubljani, Zagrebu in Mariboru se znova obnavljajo med književniki in obema narodoma vezi v konkretnijih oblikah, kar vse je življenjska nujnost sporazuma. Pri vseh narodih so vedno prednjačili kot prve straže in najglasnejši klicarji vprav književniki. Z njih usti je govoril in govoril ves narod. In kakor govori z usti slovenskih književnikov slovenski narod, tako govori z našimi usti hrvatski narod. Toda ne ostanimo samo pri paradah in ploskanju, temveč preidimo po uspehih medsebojnih obiskov v Ljubljani, Zagrebu in Mariboru k sodelovanju in solidarno z ramo ob rami vzpostavimo med obema narodoma nepretrgano sodelovanje na vseh popriščih. Danes je nekaj v zraku, srcih in dušah, kar ni zgolj navaden občutek: to je močno in spontano občutje naše slovenske in hrvatske solidarnosti; to je dokument, to je najgloblje spoznanje, da smo in stojimo Hrvati v sreči in nesreči z Vami Slovenci...«

Predsednik kluba je izročil hrvatskim književnikom lovorjev venec ter sliko mariborskega slikarja Karla Jiraka »Kopači«. Za tem so recitali: Tin Ujević (Svetkovina ruža, Produženi svijet, Majdani u biću na dvije noge, Traženje na miljokazu);

Dragutin Tadijanović (iz zbirke »Dani djetinstva«: Sunce srdača, Pepeo srca itd.; Majka blagosilja žito, Večer na gradu); Ivan Goran-Kovačić (odlomek iz novele, pesmi v kajkavščini: Vesela cerkva, Mali pot, Kiša sonca i stari mlinar, Beli most); Olinko Delorko (pesmi: Kiša, Zaboravljeno svijetlo, Njoj, Slavuju, Utjeha, Moru); Novak Simić (novelo »Trgovci sa šljivom, odlomek iz romana »Psi i pijetlovi, pesmi: Cinik govori ženihu, Pjesma mjesecu); Ilija Jakovljević (odlomek iz romana); Vladimir Nazor (kramljanje o svojih zvezah s slovensko literaturo, Galjotovo pesem iz Velega Jože, del prevoda Gregorčičeve »Soči« in prevod Župančičevega »Cicibana«); Dragiša Cesarić (pesmi: Vočka posle kiše, Ma kako se uzdilo srce, Oblak, Slap, Mrtvačnica najbjednijih); Ivo Kozarčanin (pesmi).

V petek 17. V. je bil koncert mariborskega tria Klasinc-Poljanec-Bajde. Večer je bil v prvi vrsti posvečen 100 letnici rojstva Petra Ilj. Čajkovskega. Na programu je bil Čajkovskega opus 50 in Dvořakove Dumky.

V soboto je bila krstna predstava Rudolfa Golouha drame »Chrysalida«. V razgovoru je pisatelj pojasnil idejo in vsebino svoje drame takole (Večernik 18. V. 1940): Igra se vrši v 17. stoletju na dvoru starega kralja, ki je gradil svojo moč in slavo na sili, pa si želi spet miru in sreče ter mladostnih sanj, ker le sen je močnejši od krute stvarnosti, nepremagljiv in večni. Zato povabi na svoj dvor iluzionista, da mu pričara sanje in čase davne mladosti, ko je še občudoval lepoto krožečih zvezd, cvetočega polja in pisanega metulja. Iluzionist mu nato prikaže zmotno pot njegovega življenja, mu pričara sence mladosti in odigra najvišjo iluzijo: vrne mu Chrysalido njegove mladosti, vrne prozornega metulja, ki se je, ko je bil šel kralj svojo zmotno pot sile in stvarnosti, zagrnul v svoje bleščeče se peruti, a ga je Iluzionist kot njegov večni skrbnik rešil, da ga varuje in vrne nato kralju, ki mu razklene znova

njegove svetle peruti... Iluzionistova prikazen je v tej igri skrivnostna le v toliko, v kolikor je skrivnostna neizčrpna ustvarjajoča moč človeka, v kolikor je skrivnostna moč iluzije, ki nas edina neprestano dviga iznad ubijajoče stvarnosti, da lahko sanjamo, ustvarjamo in si prizadevamo. Iluzionist ni sam, z njim žive sence preteklosti, najvišji liki človeškega uma, ki jih oživi, da prikaže kralju nesmrtnost njihovih postav, iz iluzije rojenih, od iluzije gnanih dalje. So tu junaki davne komedije mask, Harlekin, Pantaloni, Kolombina; je tu dvorni Burkež; sta tu dr. Faust in don Kišot in je tu Iluzionistov tekmelec Mefisto. Oba rešujeta kralja: Iluzionist s čarom svojih prikazni, Mefisto z močjo strasti in opoja, z razvratnim Salominim plesom. Vse te sence, se zdi, je obudila magična Iluzionistova palica, naposled se pa izkaže, da te sence vobče niso sence, temveč živi ljudje, ki jim je »Chrysalida« najvišji cilj in ljubezen in da je bil ves ta čarobni večer odigran človeku-kralju, da ga opomni na večeru njegovega življenja, ko že lega mrak na njegovo dušo, da že trobijo daleč nekje fanfare novo budnico, da bo kmalu tudi kralj, kot nemirni Harlekin pri svoji Kolombini, našel spet svojo srečo in mir pri svoji Chrysalidi, ki razprostire znova kot svetel metulj svoje bleščeče peruti.

Chrysalida po pisateljevem uteleša »večno, neminljivo lepoto, neporušljivo moč čarobne iluzije, netiteljico vseh najplemenitejših človeških prizadevanj in zasnov. Rodi se vedno znova iz svojega zapredka, da zopet zasije človeku in ga vodi preko vseh trenutnih zablod in zmot v nove, še višje dalje... Je kot ideja in sen nesmrtna, kot ptič Feniks se vedno znova rodi iz svojega pepela. V njej najde kralj svojo skladnost in svoj mir, medtem ko grede Iluzionist in njegova truma, ki so v hipu pričarali ves ta čarobni večer, dalje, da obude znova in povsod za-

vest, da je iluzija močnejša od stvarnosti, da je to, kar je v nas najlepšega in najglobljega, neminljivo.

Kakor pa sta misel in vsebina igre lepi, se pisatelju vendar ni posrečilo, da bi ju prikazal dovolj dramatično. Gledalec, ki ne vidi v teh zapletenih dogajanjih pred seboj nič enotnega, nič stopnjevale zapletajočega se, odhaja od igre z nerazumevanjem in nezadovoljstvom. Toda, kar se ni povsem posrečilo dramatikumu Rudolfu Golouhu, se je posrečilo režiserju Jožu Koviču: z velikim prizadevanjem je izluščil iz igre vse, kar je mogel, ter je s sijajno režijo, z iznajdljivo scenerijo ter s pomočjo igralcev (kralja je igral Pavle Kovič, Iluzionista Rado Nakrst, Chrysalido Branka Rasbergerjeva, Burkeža Milan Košič, Kolombino Ema Starčeva, Harlekina Edo Verdonik, Pantalona Just Košuta, Mefista Danilo Gorinšek, doktorja Fausta Lojze Štandeker, don Kišota Ljudevit Crnbori, slugo Franjo Blaž) postavil na oder igro, ki je — lahko bi rekli — dosegla višek v letošnji sezoni ter dostojno šla v okvir letošnjega Umetnostnega tedna.

Letos so bili nagrajeni naslednji umetniki:

Za likovno umetnost: Karel Jirak (Kopači), Ivan Kos (Cvetlice), Zoran Mušič (Aleksandrova cesta); priznalni nagradi sta dobila Maks Kavčič za Viničarijo ter Klavdij Zornik za Sv. Miklavž na Dravskem polju;

za reproduktivno glasbo: dr. Roman Klasinc, Oto Bajde in Tavas Poljanec;

za skladbe 3. nagrado Karel Pahor za simfonično pesem na Cankarjev tekst Tuje življenje;

za odrske stvaritve Vladimir Skrbinšek, Mileva Zakrajškova in Just Košuta.

Književne nagrade niso bile podeljene, ker nobeno posranih del ni povsem ustrezalo zahtevam razsodišča. Dr. Ivan Dornik.